

[Waldorff]

arbejdspladser og i miljøbevægelser, og den indsats, som bliver gjort imod de farlige stoffer og produkter, og derfor vil vi stemme imod den.

Miljøministeren (Ivar Nørgaard):

Jeg anser dette lovforslag for et vigtigt fremskridt i dansk miljøpolitik, og jeg er derfor glad for, at det her ved tredje behandling får så bred en opbakning, som det vil vise sig ved afstemningen. Det er jo kun yderfløjene, der går imod lovforslaget. Det er typisk, at man forsøger at mistænkeliggøre motiverne bag lovforslaget fra begge, både fra yderste højre og fra yderste venstre, men med modsat fortegn.

Jeg synes, det er at gå lidt vel vidt i sin mistænkeliggørelse, når hr. Karl Møller oven i købet vil insinuere, at der skulle være socialdemokrater, der i denne situation stemmer mod deres overbevisning. Jeg kan oplyse, at der er fuld enighed i den socialdemokratiske gruppe om at stemme for dette lovforslag.

Jeg vil gerne sige til hr. Waldorff, der var meget utilfreds med forslaget og fortsætter mistænkeliggørelsen af det, at den tavshedspligt, han omtaler, omfatter udtrykkeligt ikke problemet om stoffets giftighed, og det er jo det, det er vigtigt at have åbenhed om.

Men som sagt, jeg vil gerne takke for til slutningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 91 stemmer mod 43; 13 stemte hverken for eller imod.

Tredje næstformand (Ninn-Hansen):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden behandling af:

Forslag til lov om bygningsfredning.

(Lovforslag nr. L 88. Fremsat 29/11 78. Første behandling 12/12 78. Betænkning 4/5 79).

Der var stillet 12 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Svend Andersen (S):

Når der her ved anden behandling af dette lovforslag er stillet forholdsvis få ændringsforslag og samlet et bredt flertal for lovforslaget, så er forklaringen nok den, at lovforslaget har været godt gennemarbejdet, og at der er givet afklarende svar på mange af de rejste spørgsmål.

Lovforslaget drejer sig jo først og fremmest om den egentlige bygningsfredning, men ud over den egentlige bygningsfredning har der i kommunerne i de senere år været udført et stort bymiljø- og bybevaringsarbejde, og det er et arbejde, hvor kommunerne har fået en værdifuld bistand fra nationalmuseet. Efter lovens gennemførelse overgår også denne del af arbejdet til miljøministeriet. Jeg har derfor bemærket med glæde, at ministeren over for udvalget har givet udtryk for, at der fra de centrale bygningsfredningsmyndigheder fortsat vil blive ydet en sagkyndig bistand til kommunernes bevaringsarbejde.

Jeg er også tilfreds med den overgangsordning, der her er blevet fastsat for de fredede bygninger.

Jeg kan oplyse, at vi vil stemme for de af ministeren stillede ændringsforslag, det er nr. 6, 7, 9, 10 og 12. I ændringsforslag nr. 6 fastslås det, at også bygninger fra før 1536 bliver omfattet af de overtagesbestemmelser, som gælder for øvrige bygninger, og vi finder, at det er en rimelig ordning. Ændringsforslag nr. 9 betyder, at de almindelige krav om retskendelse ifølge retsplejeloven bliver gældende også i tilfælde, hvor bygningsfredningsmyndighederne nægtes adgang til bygningen. I ændringsforslag nr. 10 og nr. 12 fastsættes datoen for lovforslagets fremsættelse som skæringspunktet for henholdsvis ansøgning om nedrivningstilladelse og for, hvornår ejerlejligheder kan udstykkes efter bestemmelserne i den nye lov.

[Svend Andersen]

Derimod vil vi stemme imod de øvrige ændringsforslag, der bl.a. er stillet af de konservative og af fremskridtspartiet. Vi mener, at en del af disse ændringsforslag er overflødige, idet de holdninger, de søger at give udtryk for, allerede er imødekommet ved ministerens besvarelser og tilkendegivelser, som er optrykt i betænkningen. De øvrige ændringsforslag er efter vores opfattelse mere udtryk for, at man vil varetage ejernes kapitalinteresser, end for, at man vil varetage de bygningsfredningsmæssige interesser. Det er som bekendt det sidste, der er formålet med loven.

Endelig skal jeg gøre et par bemærkninger om fremskridtspartiets bidrag til betænkningen. Her udtaler fremskridtspartiet, at man finder, bygningsfredningslovgivningen er nødvendig, men at det foreliggende forslag ikke er godt nok. Derefter stiller partiet en række forslag, der efter partiets egen opfattelse skulle gøre lovforslaget bedre – hvorefter man meddeler, at man vil stemme imod lovforslaget ved tredje behandling. Det er sandelig bygningsfredningstanker med perspektiv.

Thorndahl (FP):

Jeg vil godt indledningsvis sige til den socialdemokratiske ordfører, at det er vores opfattelse efter det relativt grundige arbejde, vi har foretaget med lovforslaget i miljø- og planlægningsudvalget, at lovforslaget ikke er tilfredsstillende eller tilstrækkelig godt. Men man kan jo godt gøre noget dårligt en anelse bedre. Det er sådan set blot det, vi markerer, dels med vores betænkningens bidrag, dels med de ændringsforslag, vi har stillet eller har tiltrådt.

Med hensyn til ændringsforslagene kan jeg oplyse, at fremskridtspartiet kan støtte alle de ændringsforslag, der er stillet, men som sagt må vi afvise lovforslaget, som vi ud fra en helhedsvurdering ikke finder velegnet.

Vi har stillet ændringsforslag nr. 2, som går ud på at fjerne lovforslagets § 4. Denne paragraf vil, såfremt den fastholdes og lovforslaget i øvrigt vedtages, ikke få særlig megen reel betydning umiddelbart, bl. a. fordi den ikke berører ret mange bygninger, det må erkendes. Det er også mere det principielle indhold af paragraffen, jeg skal gøre nogle betragtninger om.

Paragraffen indebærer en automatisk fredning af de bygninger, der er opført før år 1536, og der er selvfølgelig ikke mange bygninger fra den periode, der ikke allerede er fredet i henhold til den eksisterende lovgivning.

Man kan spørge, hvordan det i et retssamfund egentlig kan lade sig gøre uden videre at ændre rådighedsretten for en ikke nærmere afgrænset eller kendt del af vore ejendomme, uden at de berørte har haft mulighed for at udtale sig i den anledning. Ministerens kodeord – det, der lukker op for forståelsen her – er, at der er tale om en almindelig regulering af ejendomsretten, og derfor er denne regulering ikke i konflikt med grundlovens § 73. Det er efter min bedømmelse egentlig en helt utrolig begrundelse. Ser man på det principielle indhold af begrundelsen og på de muligheder – det er det, der er det væsentlige – der fremover vil være, hvis folketinget vedtager § 4 og lovforslaget, så kan man godt få mange bekymringer.

Men lad os se nærmere på begrundelsen for det arbitrære valg af årstallet 1536. Begrundelsen er, at det var på det tidspunkt, man afsluttede Grevens Fejde efter tre års borgerkrig. Vi skiftede ved den anledning også religion her i landet, idet man gik fra katolicismen til protestantismen. Når man skal vurdere det principielle indhold af dette valg, rejser det spørgsmål sig, om 1536 er et i dansk historie og kulturhistorie helt enestående årstal. Man kan efter min opfattelse med nøjagtig samme begrundelse finde andre årstal. Man kan f. eks. vælge 1720, afslutningen af Store nordiske Krig. Man kunne vælge 1813, det var det tidspunkt, hvor vi havde statsbankerot. Det er i øvrigt i den aktuelle økonomiske situation muligvis et hensigtsmæssigt og velvalgt årstal. Vi kunne tage 1864, endnu en markering af et nederlag. Eller man kunne vælge 1920, genforeningsåret, eller 1945, befrielsen. Eller, hvis man vil have noget endnu mere aktuelt, 1972, hvor vi fik en ny statsminister og stemte os ind i De europæiske Fællesskaber. Der er simpelt hen mange muligheder med den form for begrundelse, der anføres for det valgte årstal 1536.

Nu er der selvfølgelig nogle, der siger, det er noget pjat, for det vil naturligvis ikke gå sådan. Nu vel, men så vil jeg gerne bede om, at vi her i dag får præciseret, hvor grænsen ligger for de årstal, man kan finde på at sæt-

[Thorndahl]

te ind i § 4 i stedet for det valgte 1536, og jeg vil også gerne i den forbindelse vide, hvilken logisk og juridisk forskel der vil være på 1536 og de årstal, jeg har angivet her.

Jeg vil gerne understrege, at accepterer folketingets flertal denne tankegang, så er der i realiteten lukket op for en effektiv erstatningsfri regulering af ejendomsretten – eller mere præcist: en smart omgåelse af grundlovens § 73.

I den forbindelse skal det understreges, at det foreliggende lovforslag, sådan som det ligger nu ved andenbehandlingen, i § 13 fastsætter, at den automatiske fredning skulle være erstatningsfri. Det har ministeren nu forladt i denne omgang, men det kommer naturligvis op igen. Rent politisk vil jeg dog ikke undlade at udtrykke en vis beundring for ministerens teknik og taktik i dette rendyrkede eksempel på socialdemokratisk salamipolitik. Det er i hvert fald det, mekanismen kunne komme til at indeholde.

Jeg skal herefter gå over til at behandle retsvirkningen af lovforslagets automatiske fredning, således som den må være efter bemærkningerne i lovforslaget og behandlingen i miljø- og planlægningsudvalget.

Miljøministeren har i svaret på spørgsmål nr. 28 uddybet fortolkningen af retsvirkningen af den automatiske fredning, og ministeren har både den 2. maj og den 4. maj uddybet sine uddybende fortolkninger i svaret på spørgsmål nr. 28. Fortolkningen går nu efter det oplyste ud på, at den ikke-fredede del af bygningen ikke må nedrives på en sådan måde, at den automatiske fredede del direkte eller indirekte beskadiges. Bortset fra at vi fascineret har fulgt ministerens formuleringsovelser, må vi erklære os helt uenige med ministeren i den nyeste bedømmelse af retsvirkningen af lovens § 4. Jeg føler mig overbevist om, at en ejendomsejer skal være aldeles uheldig i sit valg af advokat for ikke ved en domstol, hvis det prøves, at få medhold i, at han efter bygningsfredningsloven kan foretage sig, hvad han har lyst til, med den del af bygningen, der ikke er automatisk fredet. Denne bedømmelse er bl. a. baseret på svaret på spørgsmål nr. 1, som er helt i overensstemmelse med det oprindelige svar på spørgsmål nr. 28, som ministeren nu i de uddybende fortolkninger af 2., henholdsvis 4. maj har taget afstand fra. Vi har altså i udvalget fået to svar fra ministeren på prin-

cippet det samme spørgsmål, dels svaret på spørgsmål nr. 1 og dels svaret på spørgsmål nr. 28, som ikke er i indbyrdes overensstemmelse efter de foretagne omvurderinger af svaret på spørgsmål nr. 28.

Det vil naturligvis gøre en domstol lidt forvirret, og hvis man så går længere med sagen, vil man selvfølgelig se på, hvad ministeren har sagt i bemærkningerne til lovforslaget. Her siger ministeren særdeles klart og tydeligt – og det er også rosværdigt i øvrigt –:

»Den automatiske fredning omfatter kun de dele af en bygning, der hidrører fra før år 1536. For den resterende del af en bygning, der indeholder bygningsdele fra før år 1536, gælder, at den for at kunne fredes må opfylde lovens krav i øvrigt.«

Det er forbavsende klart udtrykt, bl.a. fordi man benytter ordene »kun« og »resterende«; de beskriver de pågældende bygninger fuldstændigt og helt uden indbyrdes overlappning.

Om retsvirkningen af den automatiske fredning siger ministeren i bemærkningerne til lovforslaget alene, at den gælder for de bygningsdele, der er fra før år 1536. Vi må altså være af den opfattelse – efter behandlingen i udvalget og efter de bemærkninger, ministeren har ledsaget lovforslaget med, som jo må anses for at være de overordnede – at det reelle indhold af § 4 ikke har nogen større betydning foreløbig.

Men vi må altså af principielle grunde meget klart tage afstand fra paragraffen med de principielle muligheder, der ligger i den, og som jeg altså finder helt i strid med den retstradition og retspraksis, vi har haft her i landet.

Svend Erik Hovmand (V):

Vi får nu efter al sandsynlighed en ny lov om bygningsfredning. Denne lov er efter venstres opfattelse udtryk for en forenkling og udtryk for en forbedring. Det var også det, der kendetegnede det lovforslag, som blev fremsat. Jeg synes, vi har haft et overordentlig fornuftigt udvalgsarbejde, hvor andre partier har bidraget til at gøre et i øvrigt godt forslag endnu bedre. Jeg synes, der er grund til at takke andre partier for deres ihærdige indsats med hensyn til at grave ned i problemstillingerne på en lang række områder,

[Svend Erik Hovmand]

hvilket jo har været tilfældet. Jeg synes, lovforslaget er blevet bedre af det. De ændringsforslag, som nu foreligger, og ikke mindst de bemærkninger, der gøres i betænkningen fra flertallet, er udtryk for en forbedring af lovforslaget.

Jeg vil gerne her pege på nogle enkelte områder, som jeg synes har væsentlig værdi, ikke mindst for os i venstre. Jeg vil gerne pege på spørgsmålet om omgivelsesfredning. Det har jo været et område, som har givet anledning til megen diskussion. Her har vi, synes jeg, fået en formulering i betænkningen, som klart fastslår, hvilke hensyn man må tage og bør tage til landbrug specielt i forbindelse med en sådan omgivelsesfredning. Vi har med dette lovforslag og med den betænkning, som her afgives, fået skabt en sammenhæng mellem de skattemæssige regler og de bygningsfredningsmæssige regler også i lovgivningsmæssig henseende. Jeg tror, alle, som har interesseret sig for bygningsfredningssspørgsmål, helt klart er opmærksom på, at der er en sammenhæng. Nu er det blevet fastslået i betænkningen, og jeg er overbevist om, at man ønsker at følge den udvikling, som det nye lovforslag vil bidrage til, med megen opmærksomhed fra henholdsvis miljøministerens og skatteministerens side.

Vi har selvsagt hele tiden været glade for, at dette lovforslag er udtryk for et samarbejde mellem kulturministeriet og miljøministeriet. Museerne er kommet med ind i første række, også i den daglige administration af denne lovgivning. Vi glæder os over, at det er lykkedes – det er noget, som vi også fra venstres side har lagt megen vægt på – at få de lokalhistoriske arkiver med i dette arbejde. Jeg er overbevist om, at det meget store, uegennyttige arbejde, der gøres i de mange lokalhistoriske arkiver landet over, kan have overordentlig stor værdi, kan have overordentlig stor betydning for det bygningsfredningsmæssige arbejde rundt omkring. Vi har som bekendt »kun« 130 museer, men vi har omkring 250 lokalhistoriske arkiver, som bag sig har en betydelig forsamling af aktive mennesker, der lever med i det lokalhistoriske arbejde. Jeg tror, det er meget værdifuldt, at de bysamfund, de områder, der ikke er dækket ind af et museum, kommer med i arbejdet gennem de lokalhistoriske arkiver.

Problemet med retskendelsen er også blevet løst. Jeg vil gerne pege på § 12, stk. 1,

som drejer sig om, at ejeren kan kræve en statsovertagelse. Diskussionen i udvalget gik på, hvorvidt der skal være mulighed for at overtage »bygningen« eller »ejendommen«. Denne paragraf har jo givet anledning til overordentlig megen debat. Jeg vil gerne her pege på, hvad der fremgår af betænkningen vedrørende dette spørgsmål. Det fremgår her meget klart, at denne bestemmelse, hvorefter staten skal kunne overtage hele ejendommen, først vil kunne træde i kraft, når man har undersøgt alle andre muligheder. Der lægges her helt klart op til, at i tilfælde, hvor hele ejendommen skal overtages, skal det normalt ske på frivillig basis, altså efter aftale mellem parterne, det vil sige med ejerens indforståelse. Ejeren skal være indforstået med, at staten i givet fald må overtage hele ejendommen.

Kun i helt ekstraordinære tilfælde – det fremhæves i betænkningen nederst på side 2 – kan der blive tale om, at man går ind uden ejerens accept. Det kræver, at sagen ikke bare behandles administrativt, men virkelig forelægges ministeren til ministerens afgørelse. Der bliver altså tale om meget, meget, meget få eksempler, om nogen overhovedet.

Jeg synes, det er vigtigt her at få understreget dette meget kraftigt, og jeg vil gerne bede ministeren bekræfte, at f. eks. slægtsgårde ikke er i farezonen, i modsætning til, hvad der generelt fastslås i det konservative betænkningsskema. Det er ikke tanken, at en hel gruppe af ejendomme skal komme i farezonen på baggrund af en sådan paragraf, det har i hvert fald ikke været vores hensigt. Det har været vores hensigt, at det kun skal ske i helt specielle tilfælde, hvor der ud fra et helt klart overordnet samfundsmæssigt synspunkt er et markant ønske om at overtage en ejendom, men først efter at sagen har været forelagt for ministeren. Ministerens afgørelse træffes under det ansvar, som gælder enhver ministerafgørelse. Jeg er overbevist om, at hvis der virkelig bliver en sag af den karat, som har nogen betydning, så vil den også give anledning til debat i dette ting, og jeg tror, enhver minister til enhver tid vil kende sit ansvar i en sådan sag. Derfor er vi ikke betænkelige ved denne paragraf efter den opstramning, som også bemærkningerne i betænkningen er udtryk for.

Jeg skal i det hele give tilslutning til lovforslaget, som det ligger, og til de ændrings-

[Svend Erik Hovmand]

forslag, som foreslås af ministeren. Jeg vil gerne give udtryk for forståelse for en række af de ændringsforslag, som er stillet af andre partier, herunder også det konservative folkeparti, men jeg mener, vi med dette lovforslag, vi nu tilsyneladende får vedtaget med et flertal, er nået frem til en fornuftig balance, der tilgodeser et rimeligt hensyn til alle parter.

Det er klart, at man altid på enkelte områder personligt kunne have nogle ønsker om, at man gik videre, men dette var, hvad man i samdrægtighed kunne nå frem til på en fornuftig og afbalanceret måde, og jeg er overbevist om, at det vil tjene bygningsfredningens sag, at dette lovforslag gennemføres i den skikkelse, som flertallet nu går ind for.

Annelise Gotfredsen (KF):

Vi har som nævnt været igennem et langt udvalgsarbejde, og vi har stillet en del ændringsforslag, som er motiveret i betænkningen.

Ordføreren for venstre koncentrerede sig i særlig grad om forslaget i § 12, stk. 1, og jeg vil også selv trække det frem. Jeg forstår godt, at denne bestemmelse har voldt særlige bekymringer og betænkeligheder for venstres ordfører, og jeg forstår også godt, at man forsøger at retfærdiggøre, at man er gået ind for denne bestemmelse. Det er imidlertid for os en meget principiel sag, at man ikke kommer til at gøre overgreb på disse ejendomme, og hvis man har denne fornemmelse af, at det kun drejer sig om de helt ekstraordinære tilfælde, og at man ikke ønsker at gøre indgreb på slægtsgårde osv., så forstår jeg ikke, hvorfor man ikke kan følge vores ændringsforslag, der går ud på at ændre ordet »ejendommen« til »bygningen«.

Det er et særdeles alvorligt indgreb i den private ejendomsret, at ejeren af en fredet bygning kan tilpligtes at afstå hele ejendommen, såfremt en nedrivningstilladelse ikke gives og han ikke magter at vedligeholde denne ejendom. Da man vel ikke ønsker at afstå sit eksistensgrundlag, betyder bestemmelsen i § 12 enten, at statens overtagelsespligt i realiteten bliver illusorisk – dette er naturligvis i sig selv betænkeligt af hensyn til bevaringen af disse ejendomme – eller, og det er mere betænkeligt for os, at den statsovertagelse, der er lagt op til, træder i kraft.

Det er vanskeligt for os at se, hvorledes staten kan videresælge ejendommen til en rimelig pris, når den tidligere ejer ikke har kunnet overkomme vedligeholdelsen af bygningen på det erhvervsgrundlag, som ejendommen udgør. Bestemmelsen lægger på denne måde op til en begyndende socialisering, og det kan vi ikke gå med til.

Vi henstiller indtrængende, at man endnu en gang overvejer at vedtage vort ændringsforslag på dette område, ligesom vi henstiller, at vore andre ændringsforslag bliver taget til følge.

Therkel Christensen (CD):

Som det fremgår af vores lille bidrag til udvalgsbetænkningen, støtter vi samtlige ændringsforslag undtagen ændringsforslag nr. 2.

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig fru Annelise Gotfredsens bemærkninger om ændringsforslag nr. 4 til § 12, nemlig om, at man ændrer teksten, således at man ikke nødvendigvis skal overtage hele ejendommen ved en fredning, bl. a. for at man derved sikrer eksistensgrundlaget for vore gamle landejendomme, det være sig slotte som slægtsgårde, og sikrer sig, at de kan drives videre som landbrug på en forsvarlig måde.

Endvidere skal jeg også nævne ændringsforslag nr. 9, som miljøministeren velvilligt har stillet. Det bringer denne lovs bestemmelser på det retlige område i overensstemmelse med vor retsplejelovs principper – i modsætning til det, der var tilfældet med den lov, vi netop har vedtaget. Derfor glæder det os, at vi her under udvalgsarbejdet er nået frem til denne ændring.

Karl Møller (DKP):

Som ikke-betækningsberettiget skal jeg kort udtrykke vores holdning til dette lovforslag.

Vi er imod de ændringsforslag, som er fremsat af det borgerlige mindretal, og som alle på den ene eller den anden måde er fremsat for at værne den private ejendomsret, som i hvert fald for de herregårdes og godsers vedkommende, som er fra før 1536, efter vores mening er noget problematisk, hvad selve ejendomsoprindelsen angår.

Vi er også imod ændringsforslag nr. 6 og konsekvensforslag nr. 7 fra miljøministeren, som giver private ejere mulighed for at frem-

[Karl Møller]

sætte krav om erstatning fra staten for bygninger fra før 1536, som man ønsker revet ned, men som staten af kulturelle eller historiske hensyn ønsker at bevare. Vi ser ingen grund til at give erstatning i disse tilfælde.

Vi er også imod ændringsforslag nr. 9 af miljøministeren, som indsætter et krav om retskendelse, for at fredningsmyndighederne kan få tilladelse til at syne en ejendom, hvis ejeren modsætter sig det. Vi mener, det er inderlig overflødigt, når det handler om en så samfundsmæssigt seriøs opgave som bygningsfredning, og vi forstår faktisk ikke, at miljøministeren ikke har opretholdt sit oprindelige forslag om, at behørig legitimation er nok til at skaffe sig adgang.

Derimod går vi ind for ændringsforslag nr. 10 og 12 fra miljøministeren, som sætter skæringsdatoen den 29. november 1978 for nedrivningstilladelse efter den gamle lov, ligesom tilladelse til at udstykke en fredet bygning i ejerlejligheder bortfalder og overdrages til ministeren. Det betragter vi som en forbedring, ikke mindst hvis ministeren helt undlader at bruge sin bemyndigelse på dette område.

Alt i alt anser vi lovforslaget for at være et fremskridt. Der sker en forenkling af de indviklede fredningsbestemmelser, og det må selvklart smidiggøre administrationen. Det er også positivt, som hr. Svend Erik Hovmand fra venstre var inde på, at den lokale kommunale planlægning, de lokale miljøbevarelsesforeninger og de lokalhistoriske arkiver kommer meget kraftigere ind i billedet. Vi har faktisk også tillid til, at det særlige bygningssyn med den kvalificerede sammensætning, det har fået, kan varetage fredningsinteresserne på en sådan måde, at befolkningen kan være tjent med det, og vi betragter det på ingen måde som en ulykke, som fremskridtspartiet skriver i deres betænkningsskrift, at de private ejerinteresser kun har en enkelt repræsentant. Desuden foreslås der forøgede midler til bygningsfredningsfonden, hvilket forhåbentlig smitter af snarest i form af øget beskæftigelse. Derfor vil vi altså samlet anbefale vedtagelse af lovforslaget.

Svend Haugaard (RV):

Det radikale venstre kan støtte ændringsforslag nr. 1. Vi mener, at fredninger er i he-

le samfundets interesse, og hvis der gribes ind i normal brugsfunktion, må samfundet yde erstatning til ejeren. Men i de fleste tilfælde er det ikke nødvendigt at ændre noget ved den normale brug af bygningerne, og så er det rigtigt at slå fast, at dér, hvor der ikke er tale om en særlig erstatning, må fredningen ikke hindre ejendommens normale og nødvendige driftsfunktion.

Ud fra samme syn kan vi også stemme for ændringsforslag nr. 3 om, at øgede udgifter fremkaldt af fredningsbestemmelser godtgøres ejeren, og vi er i øvrigt enige i det, der er fremført om, at en ændret skatteordning nok kan retfærdiggøre nogle af de krav, man stiller til ejeren.

Vi kan også støtte ændringsforslag nr. 4, for vi mener ikke, det er rimeligt, at jord skal kunne afstås sammen med bygninger. Det kan let tænkes, at landbrugsbygningernes fredning vil ske bedst ved, at man opfører en ny landbrugsbygning ved siden af de gamle, fredede bygninger på ejendommen, og at ejendommens normale drift fortsættes med privateje som hidtil. Selv om vi nok har sympati for offentligt eje af jord, er det ikke lige i bygningsfredningsloven, vi ønsker det gennemført.

Vi vil også støtte miljøministerens ændringsforslag nr. 6, 7, 9, 10 og 12, men går imod nr. 2, 8 og 11.

Til slut vil jeg blot sige, at det radikale venstre lægger stærkt vægt på, at man får værdifulde bygninger fredet for eftertiden. Vi er gerne med til, at der gives de nødvendige midler hertil, og vi er indstillet på at stemme for lovforslaget her ved tredje behandling, uanset hvordan det går med ændringsforslagene.

Arne Bjerregaard (KrF):

Vi finder nærværende fredningslovgivning rimelig, og vi finder det også i samfundets interesse at gennemføre den. Men vi mener blot, det er nødvendigt, at man vil betale, hvad det koster at gennemføre en fredningslovgivning af denne art, og her mener vi unægtelig det kniber noget. Det er bemærkelsesværdigt for os i alt fald, at såvel miljøministeren som skatteministeren erkender, at fredningslovgivningen sammenholdt med vores skattelovgivning stiller de borgere, der

[Arne Bjerregaard]

berøres af denne lov, i en i alt fald til tider uheldig økonomisk situation.

Begge ministre erkender altså de skattemæssige problemer, men agter alligevel ikke at gøre noget ved det, fordi der – og det skal jeg gerne erkende – er visse vanskeligheder ved at løse dem. Men vi finder, det havde været rimeligt at overvinde disse vanskeligheder og ændre skattelovgivningen på dette område, sådan at den blev rimelig, samtidig med gennemførelsen af denne lovgivning og ikke sådan, at man bare har en hensigtsrklæring om, at man vil prøve at løse disse problemer.

Jeg vil her gerne citere fra redegørelsen »Bygningsbevaring og beskatning« fra en arbejdsgruppe nedsat under miljøministeriet fra 1978. Dér står s. 63:

»Der var i gruppen enighed om, at det kunne være praktisk, at de ændringer i skattelovgivningen, der måtte blive en følge af denne redegørelse, blev fremmet i form af en samlet lovgivning, der fremsættes samtidig med et forslag til en revideret bygningsfredningslov.«

Her har vi altså en revideret bygningsfredningslov, men vi fik ikke den skatteomlægning, som blev anbefalet af en arbejdsgruppe nedsat under samme minister, og vi finder det beklageligt, at ministeren ikke vil følge en arbejdsgruppe nedsat under ministerens eget område.

Selv om vi altså er særdeles positive over for lovforslaget, som det her fremtræder med visse ændringsforslag, beklager vi, at vi ikke kan være med til at stemme for lovgivningen, fordi vi mener, at de mennesker, der berøres af denne lovgivning, skal have en anstændig økonomisk behandling, og det mener vi ikke de får, hvis man ikke samtidig ændrer de skattemæssige regler på dette område.

Vi må med stor beklagelse sige, at vel har ministeren været imødekommende bl. a. over for os på visse punkter, men har altså ikke villet komme os i møde på dette væsentlige område, ikke fordi vi skulle have noget, men fordi de borgere, der berøres, skulle have rimelige vilkår i relation til deres bygning.

Vi vil stemme for samtlige ændringsforslag minus nr. 2 og nr. 11, idet vi ikke på denne måde vil være med til at forhindre, at der gennemføres en ny fredningslovgivning.

Til slut må jeg gentage, at det er beklageligt, at det, der begyndte så positivt, i hvert

fald for os at se positivt, med hensyn til at få en ny fredningslovgivning og tilsyneladende også med en vis hensyntagen til de borgere, der berøres af det, skulle ende sådan, at vi måtte gå imod denne fredningslovgivning, som vi gerne ville have stemt for.

Miljøministeren (Ivar Nørgaard):

Jeg tror, de fleste med mig for længst er ophørt med at undre sig over, at fremskridtspartiet stemmer imod regeringsforslag. Det er jo helt sædvanligt, men man kan stadig blive forundret over de argumenter, der bringes til torvs, når fremskridtspartiet vil gå imod et forslag.

Nu bliver det, at en minister tager hensyn til synspunkter fremført i udvalg og bestræbelser på at finde nye formuleringer og oven i købet går ind for substansændringer i sit eget forslag, gjort til »salampolitik og formuleringsakrobatik«.

Imidlertid synes jeg, hr. Thorndahl skulle tænke på, at det ved denne formuleringsændring, som jeg har foretaget, og ved at gå ind i konkrete forhandlinger faktisk er lykkedes at få en overordentlig stor tilslutning i denne sal til dette lovforslag – men naturligvis ikke tilslutning fra fremskridtspartiet.

Om substansen i det, hr. Thorndahl var inde på, vil jeg lige sige, at det, jeg har gjort ved mit ændringsforslag til § 13, stk. 2, er, at bestemmelsen om statens overtagelespligt, således at denne pligt også kommer til at gælde de automatisk fredede bygninger fra før 1536, kommer i kraft, mens vi tidligere havde regnet med, at vi skulle gennemføre det uden denne pligt. Man har naturligvis ikke ved dette ændringsforslag ændret på reglerne i naturfredningsloven.

Så vil jeg gerne omtale det, som flere ordførere brugte en del tid på, nemlig spørgsmålet om § 12, stk. 1. Jeg kan bekræfte den fortolkning, hr. Svend Erik Hovmand gav, for det er også min opfattelse, at man kun skal bruge denne bestemmelse i helt særlige tilfælde, og jeg kan bekræfte over for hr. Svend Erik Hovmand, at det må være noget, ministeren får forelagt, og at det sker på ministerens ansvar, når der opstår et sådant undtagelsestilfælde. Det har vi drøftet ganske grundigt i udvalget, og jeg synes derfor faktisk også, at ordføreren for det konservative folkeparti burde kunne føle sig tilfreds; jeg

[Miljøministeren]

mener, det er ganske overordentlig overdrevet at påstå, at der her ligger en generel socialiseringshjemmel.

Med den bemærkning, som er tilføjet betænkningen, hvori der står, at »udvalget har drøftet lovforslagets § 12, stk. 1, hvorefter ejeren af en fredet bygning, såfremt han vil kræve den overtaget af staten, kan forlange »ejendommen« overtaget og ikke bare bygningen med et ikke nærmere specificeret grundareal. Miljøministeren har på denne baggrund over for udvalget givet tilsagn om, at reglen kun vil blive anvendt i ekstraordinære tilfælde, og at beføjelsen til at træffe afgørelse i sådanne tilfælde vil forblive hos ministeren«, mener jeg, at man skulle kunne føle tryghed over for den ængstelse, som man ellers har givet udtryk for fra konservativ side.

Ellers vil jeg gerne sige, at jeg er overordentlig tilfreds med, at der er den store opbakning bag forslaget, og jeg håber, når man har gennemført afstemningen om ændringsforslagene, at kunne konstatere opbakning fra så godt som alle partier her i landet ved den endelige afstemning.

Thorndahl (FP):

Jeg er enig med ministeren i, at der ikke er nogen særlig grund til at være forundret over, at fremskridtspartiet ikke stemmer for ret mange af regeringens forslag; vi er åbenbart enige om kvaliteten af forslagene, kan jeg forstå på ministeren. Vi stemmer for alle de fornuftige forslag, der bliver fremsat, og vi har også stemt for et enkelt regeringsforslag her i dag, men det har altså undgået ministerens opmærksomhed, nemlig under dagsordenens punkt 3, lovforslag nr. L 116.

Hvad angår ministerens bemærkninger om den vurdering af lovforslagets virkninger, som er foretaget i udvalget, vil jeg da gerne indrømme her, at jeg blot nøgternt har kunnet konstatere, at der var en forskel mellem formuleringen og hensigten. Jeg var ikke enig med den hensigt, der var, men det skal ikke afskære mig fra at medvirke til, at der bliver overensstemmelse mellem det, man ønsker, og det, man siger. Det synes jeg man skylder det kollegiale arbejde i udvalget; det behøver ikke nødvendigvis at blive taget til indtægt for, at vi er inkonsekvente, det er

blot et led i det samarbejde, vi har i miljø- og planlægningsudvalget.

Men jeg vurderer altså fortsat virkningerne af lovforslaget på en helt anden måde, og det gør jeg bl. a. på grundlag af de bemærkninger, ministeren selv har gjort i bemærkningerne til lovforslaget, hvor man siger:

»Den automatiske fredning omfatter kun de dele af en bygning, der hidrører fra før år 1536. For den resterende del af en bygning, der indeholder bygningsdele fra før år 1536 gælder, at den for at kunne fredes må opfylde lovens krav i øvrigt.«

Når man bruger »kun« i juridisk sammenhæng, er det efter min mening meget præcist skåret; så kan man ikke begynde at indfortolke, at en del af de bygningsdele, der hænger uden om eller er opført ved siden af eller støtter eller bærer nogle af de bygningsdele, der er fra før 1536, også er omfattet af den automatiske fredning. Det står der at de ikke er. Fredningen omfatter efter ministerens egne bemærkninger kun de dele, der er fra før år 1536. Jeg tror som sagt, man skal være meget uheldig ved valg af advokat, hvis man ved en domstolsprøvelse af dette forslags bestemmelser angående den automatiske fredning vil blive underkendt, fordi man foretager sig noget, der indirekte medfører, at den pågældende automatisk fredede bygningsdel bliver beskadiget.

Så har ministeren med hensyn til det teoretisk mulige socialiseringselement i lovforslaget henvist til de betænkningensbidrag, ministeren har været så venlig at forsyne udvalget med, og det er vi da tilfredse med. Men jeg vil i den forbindelse alligevel gøre opmærksom på, at vi inden for ministerens ressort, inden for kommuneplanlovens område, tilsvarende har haft en vigtig paragraf i kommuneplanloven, nemlig § 34, der indeholder de ekspropriative hjemler, der blev behandlet i folketinget her i 1975, og som førte til, at ministeren afgav et svar på en forespørgsel fra udvalget, som også blev optrykt som bilag til den betænkning, der blev udarbejdet. Deri fastslår ministeren, at bestemmelsen i den pågældende paragraf, der siger, at hvis elementer i en lokalplan er af væsentlig betydning for lokalplanens gennemførelse, kan der eksproprieres. Så spurgte man selvfølgelig dengang i udvalget, om dette indebar, at man foretog ændringer i den eksisterende ekspropriative hjemmel, man havde i byplan-

[Thorndahl]

loven, og dertil svarede den daværende miljøminister klart: nej, der er ikke tale om ændringer, der er alene tale om sproglige moderniseringer. Så oplever vi, at man nogle få år efter fra embedsmændenes side på kurser osv. taler om, at der er sket en markant udvidelse af den ekspropriative hjemmel, på trods af at ministeren til beroligelse for nogle i udvalget formentlig har sagt, at der er ikke tale om ændringer, selv om man i og for sig godt kunne indfortolke det netop i lovens direkte formulering, hvor man taler om et væsentlighedskriterium. Der kunne sagtens være anbragt en udvidelse af den ekspropriative hjemmel i forhold til den daværende byplanlovgivning, men det var ikke tilfældet; det afkræftede ministeren klart. Alligevel ser vi det altså senere, og hvis man ikke er opmærksom, ender det med, at man administrerer lovgivningen i virkeligheden i strid med de oplysninger, vi får.

Annelise Gotfredsen (KF):

Jeg vil lige sige, at det naturligvis er, fordi vi ikke er trygge, at vi har stillet ændringsforslag om at ændre ordet »ejendommen« til ordet »bygningen«. Vi føler ikke, at formuleringen giver tilstrækkelig sikkerhed. Selv om man har til hensigt, at det kun skal være i ekstraordinære tilfælde, er det da også muligt, at de ekstraordinære tilfælde optræder med stigende hyppighed.

Men jeg vil gerne spørge ministeren, hvordan man egentlig har tænkt sig at gøre med disse ejendomme, som jo ikke danner erhvervsgrundlag nok til at vedligeholde denne bygning, og hvorledes man kan tænke sig, at private erhverv ville overtage en sådan ejendom til en højere pris. Det er et problem, jeg vil bede ministeren om at afklare.

Miljøministeren (Ivar Nørgaard):

Jeg vil gerne, hvis det kan berolige fru Annelise Gotfredsen, sige, at jeg i ordene »ekstraordinære tilfælde« også lægger, at det ikke er noget, der foregår hyppigt; jeg forestiller mig ikke, at der kan blive hyppige ekstraordinære tilfælde. Det, der er problemet, er jo, om man kan finde købere til en ejendom uden jordtilliggende, der er blevet pålagt nogle fredningsbestemmelser. Jeg tror, at man ved forhandling i langt de overvejende tilfælde kan nå et resultat uden at benytte

hjemmelen. Det har jeg også givet udtryk for i udvalget, og det vil jeg gerne bekræfte her.

Men spørgsmålet er netop, som fru Annelise Gotfredsen nævner det, den økonomiske konsekvens af, om man kan overtage det hele og derefter sælge det som en helhed eller kun derefter sælge den fredede bygning. Derfor mener jeg, det er vigtigt, at man under forhandlinger om sådanne fredninger har den hjemmel i baghånden, som forslaget nu går ud på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes, idet 47 stemte for, 97 imod.

§ 3

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2, forkastedes ved, at

§ 4

vedtoges med 114 stemmer mod 33.

§§ 5-9

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3

forkastedes, idet 47 stemte for, 100 imod.

§§ 10 og 11

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4

forkastedes, idet 48 stemte for, 99 imod.

Ændringsforslag nr. 5

forkastedes, idet 43 stemte for, 104 imod.

§ 12

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 og 7, § 13, således ændret, og § 14

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8
forkastedes, idet 43 stemte for, 105 imod.

§§ 15-31, ændringsforslag nr. 9, § 32, således ændret; §§ 33 og 34 og ændringsforslag nr. 10
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11
forkastedes, idet 37 stemte for, 111 imod.

Ændringsforslag nr. 12, § 35 med de foretagne ændringer og § 36
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ninn-Hansen):

Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Jeg gør opmærksom på, at det ikke er tanken at holde frokostpause. Vi fortsætter altså med den øvrige dagsorden i det håb at blive færdige, inden det bliver store bededags aften.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af:

Forslag til lov om vederlag og pension m. v. for de danske repræsentanter i Europa-Parlamentet (De europæiske Fællesskabers Forsamling).

(Lovforslag nr. L 214. Fremsat 8/5 79).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 7 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

7) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget. (Vederlag m. v. til medlemmer af folketinget) [af K. B. Andersen (S), Karlskov Jensen (V), Ninn-Hansen (KF) og Melchior (CD)].

(Lovforslag nr. L 215. Fremsat 8/5 79).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Poul Dalsager (S):

Jeg henviser til fremsættelsestalerne af dette tings høje formand og finansministeren og anbefaler på socialdemokratiets vegne, at disse lovforslag får en hurtig behandling i udvalget og en hurtig færdiggørelse her i det høje ting.

Jørgen Junior (FP):

Vi synes, det var en fornuftig beslutning. Det europæiske Råd traf om, at man skulle lave nationale ordninger i overgangsperioden i det første direkte valgte Parlaments periode, men vi synes ikke, at det nationale forslag, som vi ser, er særlig godt. Vi er helt enige i det grundprincip, at der bør ydes en folketingsløn, men vi er egentlig kede af, at man fortsætter den ulige behandling, som allerede findes i den nuværende lovgivning om folketingsmedlemmers aflønning og pensionering, ved også fremover at yde en særpensionering. Vi har det grundsynspunkt, at alle borgere bør have en ens pension. Vi kan ikke se, at folketingsmænd bør have en højere pension end arbejdsmænd, og det synes vi egentlig heller ikke at EF-parlamentarikerne skal have. Ud fra samme begrundelse er vi ikke tilfredse med forslaget om tjenestemænds delvise dobbeltgøring. Det er da rigtigt, at der er sket en udvikling i den fornuftige retning, efter at fremskridtspartiet kom i folketinget, men der er stadig væk en forskelsbehandling, som vi ikke bryder os om.

Vi er heller ikke tilfredse med, at omkostningstillægget skal være således, som det er for danske folketingsmedlemmer. Der er tale om én stor valgkreds, og vi synes, det havde været rimeligt, såfremt man havde undladt at give omkostningstillæg eller, hvis man endelig vil lægge det på et højere niveau, da havde givet et ensartet omkostningstillæg til alle de valgte EF-parlamentarikere.

Det, som vi synes er det ringeste, er hele den uhyrlige tanke, som man kører frem med om dobbelt aflønning. De mennesker, som bliver ved med at være medlemmer af folketinget, vil man altså nu give en dobbelt løn. O.k., man vil ikke give dem et dobbelt omkostningstillæg, men de skal kunne få to gange en fuld løn. Det synes vi er helt uacceptabelt. Det modsvarer naturligvis den socialdemokratiske tanke om det obligatoriske dob-